

774/84

Ház a Róma-hegyen

Somogy megye idegenforgalma sajátosan és sajnálatosan a Balaton partjára korlátozódik, noha sok látnivaló van a megye belsejében, amely megéri a fáradságot, az utazást. Egy-egy esősebb, szelesebb napon, amikor nem lehet sütkérezni, lubickolni, az elszántabbak a kanaszta-, ulti- és sűrpartik helyett el is jutnak tán Buzsákra, a népművészeti tájházhoz, Marcaliba, a híres "olasz műveltségű" fagyaltoshoz, vagy a balatonszentgyörgyi Csillagvárba. A megyeszékhely, Kaposvár, azonban nagyon távolinak tűnik a nyaralóknak. Ez persze igaz, ha valaki - rosszul informáltságból - a Siófok-kaposvári vasutvonalat választja, amely a 90-nél kevesebb kilométert három óra alatt teszi meg. A Ponyód-kaposvári vonalon azonban 55 perc a menetidő, Lelléről, Zamárdiból, Siófokról meg kitünő az autóbusz összeköttetés. Kaposvár és környéke, igaz, nem az ország legkülönlegesebb idegenforgalmi kuriózumait kínálja, de van néhány olyan látnivalója, amelyért érdemes a nyaralás egy kevésbé napsütéses napján odautazni, vagy ha valakit hivatalos ügye szólított e városba, hát a "kötelező feladat" után egy kis "szabadon választottat" is elvégezni. /A Központ egyes munkatársai időnként oda kell utazzanak, hiszen Kaposváron is van fiók.../ Nem akarok kaposvári vagy zselici Baedeckert írni, csak két, valóban "csillagos" látnivalóra hívom fel T. Olvasóim figyelmét.

Persze művészetről lesz szó, s remélem, azok sem nehezményezik, akik e kis uti irásokat már a vakációra tekintve olvassák. Kaposvár neve a művészettörténetben összeforrott a századforduló tán legnagyobb, de mindenesetre legjelentősebb festőjének nevével, Rippl Rónai Józseféval. Az ő festészete volt a magyar művészetnek az első /később sem sokszor megismételt/ pillanata, amikor szervesen és szorosan hozzákapcsolódott az európai festőművészet élvonalához, nem utána kullogva az eseményeknek, hanem aktívan alakítva azt.

/Ha valaki Kaposvároton járva Rippl-Rónai művészetére kíváncsi, elég furcsán járhat: a Rippl-Rónai téren, az 1. szám alatt lát egy táblát, hogy Rippl-Rónai Múzeum. Ha - gondolja - itt van, ide bemegyek. Bemegy, s talál mamutfogakat, kőkori és bronzkori eszközöket, edényeket meg somogyi pásztorfargást, de festményt egy szálát sem. Azután, ha kérdez, felvilágosítják, hogy ez itt a Rippl-Rónairól elnevezett múzeum, a Rippl-Rónai Emlékmúzeum, a Villa másutt van, a Kapos tulsó oldalán, a Róma-hegyen. Ott élt 19 évig a festő, ott vannak a festményei kiállítva./

Rippl-Rónai festői tanulmányait Münchenben kezdte, 1884-ben, de 1887-ben már Párizsban találjuk, ahol Munkácsy műhelyében tanult... nem, inkább "négermunkát" végzett: kisebb képeket festett, Munkácsy aláírta. Két év után otthagyta Munkácsyt, de nem a segéd szerepét unta meg, hanem nagy pártfogójának művészi elveivel szakított. 1889-ben megfestette Nő fehérpettyes ruhában c. képét /Bp. Nemzeti Galéria/, amely

nem csak az ő festészetében korszakhatár, hanem a magyar művészettörténetben is. Ezt követi u.n. fekete korszaka. A képek fekete-fehér foltok alapján rendeződnek, kerülnek a hangosabb szineffektusokat. A lágyan hőmpölygő vastag körvonal a képsíkot diszitó célzattal tagolja, a távlatot éppencsak jelzi. E stílus teljesen egységes, csak nagyon közvetetten elemezhető ki belőle a korszak legjelentékenyebb festői egyike-másikának a hatása, pedig személyesen ismerte Cézanne-t, Gauguin-t, Bonnard-t, Toulouse-Lautrecet, Vuillard-t, Vallotont, s az akkor még inkább festészettel foglalkozó Malliolt. Nem csak ismerte őket, ki is állított 1894-től a Nabis /Próféták/ nevű festőcsoporttal, a korabeli kritika által is említésre méltónak ítélt sikerrel. Idehaza azonban 1900-ban nem volt szerencséje, Royal szállóbeli kiállítása óriási felháborodást váltott ki, nem csak az újságok támadták, hanem kuplák és kabarétréfák is csufolták. /Hogy számíthatna egy mai magyar festő ilyen sikerrel! /Egyelőre visszatért Franciaországba, csak 1902-ben tért végleg haza Párizsból, s telepedett le szülővárosában, Kaposvárott. A siker, az elismerés azonban még négy évig váratott magára - a közönség és az állami mecenatura lassan érik hozzá az új festői szellemhez. Több kisebb kiállítás és mérsékelt anyagi siker után azonban az 1906-os év igazi áttörés a festő számára. A Könyves Kálmán Műkiadónál megrendezett kiállítását nagy tömeg látogatta, köztük ismert mecénások és hivatali nagyságok is. Kedvező kritikákat kapott, s a kiállításon majd az azt követő aukción mind a 318 képét megvásárolták.

Ez után az erkölcsi és anyagi siker után Rippl-Rónai már nem az, aki eddig. Ismert, tehetős és tekintélyes ember lett.

A kaposváriak arra büszkék, hogy városuk hasonlít a Városra, Rómára: éppugy hét dombra épült. Ezek egyike a Róma-hegy. Romantikusan hangzó nevéből Rippl-Rónainak mindössze egy ékezetet köszönhet: régen cigányok lakták, s emléküket a név megőrizte, noha a századfordulón itt már szőlők és gyümölcsösök voltak, s néhány ház is állt már, magányra vágyó embereknek ideális környék.

A ház korábbi történetéről nem lehet sokat tudni. Egy 1865-ben készült telekkönyvi felmérésen már szerepeit, a tulajdonos neve: Breil Frigyes. Tőle egy Gundi János nevű német színész vette meg, aki a földszintes vályogházra emeletet épített, a hagyomány szerint saját kezűleg. 1898-ban Brandt József nyugalmazott alezredes volt a tulajdonos. 1908-ban árverésre került a ház. Dobossy Lajos, a festő öcsésének, szőlő-szomszédja vette meg, de hajlandó volt lemondani a házról. 1908. októberében költözött be a villába Rippl-Rónai József és felesége, Lazarine. A házhoz hatholdas park, vagyis inkább pagony tartozott. Rippl-Rónai a fákat kissé megritkította, a meglévő vadgesztenyesor közeit kitisztította, néhány új fát, fehértrzsű nyirt telepített. A kert déli részére szőlő került, virágágyások, mogyoróbokrok mellé.

A villa melletti kis vincellérházat műteremné alakította át, de jó időben inkább szabad ég alatt dolgozott, mintsem zárt térben. A parkba néhány szobor került, olaszországi uti emlékek, s az itteni pajtában dolgozgató fiatal szobrász, Medgyessy Ferenc munkái. A nagy házat is átépíttette, két kisebb

sebb szoba egybenvitásával olyan szalont alakítva, amely közvetlenül a kertre nyilott. Az új környezet, a nagy ház, a tágas kert, a fény és a természet közelsége nagy hatással volt a festőre. Az általa "kukoricás"-nak nevezett festői korszaka határozottan vidám, harsányan jókedvű lélekre vall. Nagy eszet-foltok mozaikja, élénk, keveretlen színek, vibráló, de nem határozatlan kontúrok... "A színharsogást nyilván mai kedélyhangulatom követeli tőlem. Környezetem most ilyen, tehát ilyen irányban hat az is reám. Ilyen színek vesznek körül bennünket újabb kaposvári házamban. s kertjében. Igen megszerettem a skarlátvörös zsálya s a piros szimpla muskátli mellett a tiszta fehér színű virágokat, de még jobban a krómsárga ciniákat. Ennél a sárgánál melegebb, hogy ne mondjam, forróbb színt nem ismerek. Ezeket a színeket keresem most, szinte gyűjtöm, lakásomban is, tárgyakon, kendőkön, falakon." - írja új környezetéről.

Valóban gyűjtötte a színeket. A házat kívül-belül, a műtermet belül sárgára festettette. A parkban virágágyások, az ablakokban virágcserepek; tarka teheneket is tartott, szivárvány színű pávákat. A Róma-villa parkjában és műtermében festett képeken már egy egészen új festői világ tárul élénk; a festő a fekete korszak után valósággal kiéhezett lehetett a színekre.

Rippl-Rónai József tizenkilenc évet élt a Róma-hegyen. Barátai és ismerősei között megfordult itt Ady Endre, Móricz Zsigmond, Kernstok Károly, Rudnay Gyula, a fiatal Martyn Ferenc.

idáig

A ház ma muzeum. A berendezés, a park, a műterem a lehetőségig olya, mint a festő életében. Persze pont ilyen sosem volt; a kiállított képek sem csak az itt leélt tizenkilenc évét idézik... De talán jövőre már páva is lesz a parkban.

Kaposvár, 1984. február

/Pogány Gábor/